

De Beleving van Ouders met Betrekking tot de Genderontwikkeling van Kinderen

Bachelorthesis

Juliette Klein en Kaj Kloosterman

Universiteit Utrecht

Naam cursus: Thesis Pedagogische Wetenschappen

Cursuscode: 200600042

Namen: Juliette Klein en Kaj Kloosterman

Studentnummers: 5665760 en 4293592

Werkgroep nummer: 11 (ouderschap)

Naam eerste beoordelaar: Ruben van Esch

Naam tweede beoordelaar: Isabelle Dielwart

Inleverdatum: 04/07/2019

Aantal woorden: 6484



**Universiteit Utrecht**

**Abstract**

**Background:** This study examined the parental experience on the gender development of their children on a sample of 10 parents with children of primary school age. **Methods:** Parental experience has been tested through qualitative research. Interviews were conducted on the basis of case studies. **Results:** Parental experience is largely influenced by social norms and values and the immediate environment of parents. It has been found that when a boy has a strong preference for activities and actions that are considered suitable for girls, parents label this as deviant. When it comes to a girl with a strong preference for boy-like activities, half of the respondents indicate this as deviant behavior. Parents give a critical look at their own assumptions regarding gender development. **Conclusion and discussion:** The expectation that parents are influenced by social norms and values can be confirmed. The expectation that parents are affected by their immediate environment and their own upbringing can also be confirmed. In addition, there is a discrepancy in the extent to which parents see themselves as accepting of deviant gender behavior and how they would actually deal with this type of behavior. This contrasts with the expected expectations and existing literature research.

**Keywords:** gender, gender development, parental experience, children, deviant gender development

## De Beleving van Ouders met Betrekking tot de Genderontwikkeling van Kinderen

### **Introductie**

Genderontwikkeling en de beleving van genderidentiteit zijn veelbesproken onderwerpen in de hedendaagse maatschappij (Meyer-Bahlburg, 2019). Transseksueel, genderfluide, genderneutraliteit en genderqueer zijn slechts enkele termen die van doen hebben met een specifieke genderontwikkeling en voorbijkomen in de hedendaagse discussie rondom genderontwikkeling (Saguy & Williams, 2019; Caudwell, 2012). Aangezien bovenstaande thema's relatief nieuw zijn voor een niet-wetenschappelijk publiek en tegelijkertijd wereldwijd breed besproken worden, heerst veel verdeeldheid en onduidelijkheid over deze thema's. Alleen al wat betreft de definitie van het begrip gender is er weinig eenduidigheid (Meadow, 2011; Oakley, 2016). Een groot aantal mensen weet niet goed wat er met gender bedoeld wordt en hoe ze moeten omgaan met een onderwerp als genderbeleving. Veel mensen berusten in de assumptie dat kinderen van de mannelijke biologische sekse zich naar de genderrol van jongens dienen te gedragen en kinderen van de vrouwelijke biologische sekse zich naar de genderrol van meisjes dienen te gedragen. Dit heeft vaak een negatieve invloed op mensen die zich niet conform hun eigen geslacht gedragen (Riley, Sitharthan, Clemson & Diamond, 2013). Deze sociale verwachtingen voor gewenst gedrag van mannen en vrouwen worden gedefinieerd als de gendernorm (Pulerwitz en Barker, 2007). Genderontwikkeling wordt hier omschreven als een langdurig proces waarin een kind zich stapsgewijs kennis over gender eigen maakt en zich in toenemende mate gaat gedragen als iemand van de eigen biologische sekse (Dessens & Cohen-Kettenis, 2004; Simons, Leibowitz & Hidalgo, 2014).

De laatste tijd is er steeds meer aandacht voor de 'afwijkende' genderontwikkeling. Een jongen ontwikkelt zich niet als vanzelfsprekend tot 'man' en een meisje niet als vanzelfsprekend tot 'vrouw'. Vanuit wetenschappelijk onderzoek ten aanzien van genderontwikkeling komen meerdere vormen van 'afwijkende' genderontwikkeling naar voren (Steensma, McGuire, Kreukels, Beekman & Cohen-Kettenis, 2013). Een van die vormen is het vertonen van cross-gendergedrag. Cross-gendergedrag houdt in dat het kind een duidelijke voorkeur heeft om dingen te doen die passen bij het genderrolgedrag van de andere sekse. Vanuit Europese normen gezien valt hierbij te denken aan meisjes die in stoere kleding lopen en jongens die met poppen spelen (Ristori & Steensma, 2016).

## BELEVING VAN GENDERONTWIKKELING KINDEREN

De maatschappelijke relevantie van dit onderwerp komt ook in de media tot uiting (Meyer-Bahlburg, 2019). Mede hierdoor dringt de vraag zich op of de aanname juist is dat een kind bij geboorte automatisch een identiteit toegeschreven krijgt. Ondanks de vele maatschappelijke veranderingen op dit vlak (te denken valt aan genderneutrale kleding, genderneutrale toiletten, mogelijkheid tot geslacht veranderende operatie et cetera) zijn de typische man-vrouwbeelden zeker niet verdwenen uit de maatschappij (Saguy & Williams, 2019; Blackstone, 2003).

Waar in voorgaand onderzoek voornamelijk onderzocht is hoe transgenders of mensen die gedrag vertonen dat niet past bij de gendernorm hun situatie beleven of hoe er moet worden omgegaan met deze doelgroep, is er nog maar weinig onderzoek gedaan naar de directe omgeving van deze mensen. In dit onderzoek wordt de ervaring van ouders wat betreft de genderontwikkeling van hun kinderen onderzocht. Het is belangrijk om de beleving van ouders wat betreft de genderontwikkeling van hun kinderen te onderzoeken, omdat ouders een grote rol spelen in de genderontwikkeling van hun kinderen (Hegedus, 2009; Meadow, 2011). Daarnaast zijn kinderen al jong bezig zijn met hun eigen genderontwikkeling. Ze zijn op zoek naar aanwijzingen in hun eigen genderontwikkeling die passen bij een gendernorm (Martin & Ruble, 2004). Aangezien dit een sociaal proces is, hebben de ouders hier grote invloed op. Door het uiten van gedachten en gedragingen oefenen zij invloed uit op het gender-stereotypische bewustzijn van hun kinderen (Freeman, 2007). Als ouders meer inzicht in hun eigen beleving hebben ten aanzien van de genderontwikkeling van hun kind en de consequenties daarvan, zou gepaste hulp geboden kunnen worden. Het blijkt namelijk dat ouders over het algemeen een vertekend zelfbeeld hebben wat betreft de acceptatie van genderafwijkend gedrag en zich niet bewust zijn van de reacties van hun kinderen daarop (Freeman, 2007). Ook geven volwassenen die zelf een jeugd hebben gehad waarin ze geworsteld hebben met hun genderidentiteit, aan dat ze een traumatische jeugd hebben gehad. Dit omdat er onbegrip heerste wat betreft genderafwijkend gedrag (Riley, Sitharthan, Clemson & Diamond, 2013).

In hedendaagse literatuur komt naar voren dat ouders van kinderen die worstelen met hun genderidentiteit te maken krijgen met tweestrijd. Enerzijds doen zij hun best om met de voorkeuren en behoeften van hun eigen kind om te gaan en anderzijds zijn zij gedwongen zich te verhouden tot maatschappelijke vooroordelen en veronderstellingen waardoor hun kind en zijzelf een gevoel van marginalisatie (ook wel ondergewaardeerd of gevoel van non-acceptatie) kunnen

ervaren binnen de huidige dominante cultuur (Riley, Sitharthan, Clemson & Diamond, 2011; Russell & Van Campen, 2011). Zo geven geïnterviewde ouders in een studie van Riley et al. (2011) aan een gevoel van uitsluiting te ervaren, vrienden verloren te hebben en in enkele gevallen zelfs lastiggevallen te worden door mensen buiten de familie. Daarnaast geven ouders aan moeite te hebben met de gedachte dat omstanders hun situatie niet kunnen waarderen/accepteren. Eveneens geven ouders aan een bepaalde woede en/of schaamte te voelen doordat hun kind niet in de ‘reguliere’ cultuur past (Hill & Menvielle, 2009).

De onderzoeken van Hill en Menvielle (2009), van Riley, Sitharthan, Clemson en Diamond (2011) en van Sansfaçon, Robichaud en Dumais-Michaud (2015) tonen aan dat ouders van genderafwijkende kinderen over het algemeen uiteindelijk de situatie van hun kind wel accepteren. Toch lijkt het dat ouders in eerste instantie genderafwijkend gedrag niet willen accepteren of niet goed weten hoe ze daarmee om moeten gaan (Kane, 2006; Kane, 2012). Daarnaast lijken, door de groeiende aandacht ten aanzien van genderontwikkeling, ouders genderafwijkend gedrag van kinderen sneller te herkennen en er zodoende bewuster mee om te gaan (Rahilly, 2014). Toch lijken ouders niet altijd te beschikken over een goed reflecterend vermogen. Zo blijkt uit onderzoek van Freeman (2007) dat ouders zichzelf coulant achten ten opzichte van genderafwijkend gedrag, terwijl hun kinderen dat niet zo ervaren.

Over het algemeen spelen heersende maatschappelijke normen en waarden ook een rol in de wijze waarop ouders aankijken en omgaan met de genderontwikkeling van hun kind. Wetenschappelijke studies tonen aan dat negatieve maatschappelijke opvattingen rondom afwijkende genderontwikkeling van het kind in verband staat met negatieve ouderlijke reacties (Katz-Wise, Rosario & Tsappis, 2016; McHale, Crouter & Whiteman, 2003). Ook worden ouders beïnvloed door hun eigen achtergrond, opvoeding, (sub)cultuur en dergelijke. Zo spelen de waarden van het familiesysteem een grote rol (Katz-Wise et al., 2016). Ouders die zelf uit een familie komen die traditionele waarden handhaaft (bijvoorbeeld het belang van religie, nadruk op huwelijk, nadruk op het krijgen van kinderen), lijken meer moeite te hebben met acceptatie van een afwijkende genderontwikkeling bij hun eigen kind. Ouders die daarentegen uit gezinnen komen met moderne opvattingen lijken flexibeler te zijn in het proces van acceptatie (Lugones, 2007). Aansluitend op de onderzoeksvraag omtrent de beleving van ouders met betrekking tot de genderontwikkeling van hun kind zal als subvraag onderzocht worden op welke manier ouders beïnvloed zijn door de maatschappij wat betreft hun opvattingen wat betreft genderontwikkeling.

De tweede subvraag onderzoekt welke aspecten binnen de genderontwikkeling ouders definiëren of koppelen aan een afwijkende genderontwikkeling.

Binnen dit onderzoek worden ouders van basisschoolkinderen onderzocht. Op basis van bovengenoemde literatuur zijn een aantal verwachtingen opgesteld. Zo wordt verwacht dat ouders gemengde belevingen hebben ten aanzien van de genderontwikkeling van hun kind. Sommige ouders zullen afwijkend gendergedrag van hun kind accepteren, terwijl anderen negatieve gevoelens uiten en het gedrag niet zullen accepteren. De verwachting hierbij is dat ouders enerzijds beïnvloed worden door de geldende normen en waarden van de maatschappij en hun opvoeding daarop aanpassen en anderzijds dat assumpties die ouders hebben bij het begrip genderontwikkeling gevormd zijn door hun eigen opvoeding. Daarnaast wordt verwacht dat wat ouders als afwijkend zien parallel loopt met het maatschappelijke beeld rondom genderontwikkeling. Dit betekent dus dat ouders gendergedrag (op het gebied van bijvoorbeeld sport of uiterlijk) als afwijkend zien als een jongen of meisje gedrag vertoont dat door de maatschappij wordt bestempeld als behorende bij de andere (biologische) genderrol. Ook wordt er een discrepantie verwacht in de mate waarin ouders vinden dat ze afwijkend gendergedrag accepteren en de manier waarop ze daadwerkelijk met dit soort gedrag omgaan.

### **Methoden**

#### **Type Onderzoek**

Dit onderzoek zet de opvatting van ouders over de genderontwikkeling van kinderen uiteen. Het onderzoek is vergelijkend van aard. Wetenschappelijke concepten worden vergeleken met de opvattingen die ouders hanteren over die concepten. Het vergelijkend onderzoek is deductief van aard. Opgemerkt moet worden dat er in plaats van een theorie, wetenschappelijke definities gehanteerd worden. Omdat het doel is opvattingen van respondenten te achterhalen en te vergelijken met definities in de wetenschappelijke literatuur, leent een kwalitatieve onderzoeksmethode zich hier het best voor (Boeije, 2016).

#### **Steekproef**

De steekproef bestaat uit tien respondenten: vier vaders en zes moeders (zie Bijlage 3, Tabel 1). Er is sprake van een gemakssteekproef. De respondenten worden benaderd via het netwerk van de onderzoeker. Een gemeenschappelijk kenmerk is dat het in alle gevallen ouders van basisschoolkinderen betreft. Hiervoor is gekozen omdat jonge kinderen (onder de basisschoolleeftijd) vrij rigide zijn in hun denken over wat wel en niet bij de ene dan wel de

andere sekse past. Pas na het zevende jaar worden zij hierin wat flexibeler en is de genderidentiteit over het algemeen stabiel (Van Beijsterveldt, Hudziak & Boomsma, 2006). Dit gaat samen met het meer naar de voorgrond treden van genderontwikkeling binnen deze leeftijdsrange (Dessens & Cohen-Kettenis, 2004).

### **Procedure Interview**

Data in dit onderzoek wordt verzameld aan de hand van interviews. Bij elk interview zal één interviewer aanwezig zijn. De interviews zullen semigestructureerd worden afgenomen met behulp van vignetten. Door het gebruik van vignetten wordt de kans verkleind dat respondenten kortzichtige antwoorden geven. Eveneens moedigt het gebruik van deze methode aan om buiten de eigen situatie te denken. Hierdoor kunnen gevoelige onderwerpen beter besproken worden (Schoenberg en Ravdal, 2000). Dit komt vooral doordat er een gevoel van afstand op het onderwerp gevormd kan worden, doordat het niet direct slaat op het persoonlijke leven van de respondent. Een lijst met vragen gebaseerd op de vignetten vormt de rode draad tijdens de interviews (zie Bijlage 1). Er worden vier vignetten gebruikt die gebaseerd zijn op de geoperationaliseerde concepten genderontwikkeling en afwijkende genderontwikkeling. Respondenten krijgen de ruimte op eigen inbreng. Na het voorleggen van de vignetten wordt de respondent om een eerste reactie gevraagd. Daarnaast krijgt de respondent de mogelijkheid zelf iets in te brengen dat nog niet besproken is. De interviews worden bij de respondenten of de interviewer thuis afgenomen.

### **Validiteit en Betrouwbaarheid**

De betrouwbaarheid van het interview wordt gewaarborgd door een vaste structuur binnen het interview. Het interview wordt dan ook aan de hand van een topiclijst gevoerd met als leidende draad de vignetten. Allereerst zullen er inleidende vragen gesteld worden omtrent de definitie van gender. Vervolgens zullen de vignetten worden voorgelegd met bijbehorende vragen. Tot slot worden de topics sport/spel en gender; uiterlijk en gender; maatschappij en gender en afwijkende genderontwikkeling besproken. Zoals eerder aangegeven is uiteindelijk ruimte voor de respondent om iets toe te voegen dat nog niet besproken is.

Binnen dit onderzoek is sprake van een geringe externe validiteit, omdat deze studie kwalitatief van aard is en daarbij een interpretatieve onderzoeksmethode wordt gebruikt. Aan de andere kant zorgt de operationalisatie van begrippen ervoor dat de resultaten van het interview meetbaar gemaakt worden, wat de interne validiteit ten goede komt (Boeije, 2016).

## **Analyseplan**

Zoals eerder genoemd zal het semigestructureerde interview worden afgenomen met een aantal vignetten als basis. De inhoud van de vignetten omvat de belangrijkste concepten uit dit onderzoek, die voortkomen uit de verschillende subvragen. De transcripten zullen met behulp van het data-analyse programma QSR NVivo 10 geanalyseerd worden. Er zullen drie codering rondes worden doorlopen. Allereerst zal open codering plaatsvinden waarbij relevante uitspraken van respondenten aan een specifieke code worden gekoppeld. Hiervoor zal eerst het hele interview gelezen worden en vervolgens labels aan verschillende tekstfragmenten worden toegevoegd. Deze labels geven per fragment aan wat het hoofdthema is. Als een respondent bijvoorbeeld refereert naar 'sociale verwachtingen' zal dit gekoppeld worden aan het thema 'gendernorm'. Vervolgens vindt er axiale codering plaats waarbij fragmenten met dezelfde code worden vergeleken op verschillen en overeenkomsten. Als laatste zal er selectief gecodeerd worden. In deze fase ligt de nadruk op de integratie van de bevindingen door verbanden te leggen tussen de categorieën die in de fase van het axiaal coderen zijn beschreven (Boeije, 2016).

## **Operationalisatie Begrippen**

### **Gendernorm**

Binnen dit onderzoek is gekozen voor de sociale dimensie van gender. Er wordt getracht te achterhalen hoe ouders reageren op de genderontwikkeling van hun kind. De gendernorm vormt hier een belangrijk aspect. De gendernorm is gedefinieerd als sociale verwachtingen voor gewenst gedrag van mannen en vrouwen (Pulerwitz & Barker, 2007). Hierbij gaat het om de sociale verwachtingen die ouders van hun kinderen hebben met betrekking tot gender, maar ook de verwachtingen die de maatschappij heeft met betrekking tot gender. De gendernorm is een belangrijk onderdeel van dit onderzoek, omdat de gendernorm bepalend is in wat ouders als normale genderontwikkeling zullen zien. De maatschappelijke gendernorm kan op zijn beurt weer veel invloed hebben op de gendernorm van ouders.

Om te achterhalen wat de gendernorm is van de geïnterviewde ouders wordt onder andere gevraagd welke verwachtingen ouders hebben met betrekking tot het (gender)gedrag van hun kinderen. Ervaren ouders typisch vrouwelijk of mannelijk gedrag? Is het acceptabel dat kinderen gedrag vertonen dat niet bij de eigen gender past? Er zal vooral worden doorggevraagd naar de



redenen waarom bepaalde aspecten belangrijk worden gevonden en waar opvattingen door beïnvloed zijn.

### **Genderontwikkeling**

Zoals in de inleiding beschreven is genderontwikkeling een proces waarin kinderen zich stapsgewijs kennis over gender eigen maken en zich in toenemende mate gaan gedragen en beleven als iemand van de eigen biologische sekse (Dessens & Cohen-Kettenis, 2004). Kinderen proberen altijd logica te vinden in de sociale wereld om hen heen en zijn dus ook op zoek naar aanwijzingen over wat hun gender typeert (Martin & Ruble, 2004). Hierdoor vormen kinderen gendercognities en uiteindelijk een genderidentiteit. De genderidentiteit van een kind zorgt ervoor dat een verhoogde motivatie ontstaat om gelijk te zijn aan de andere leden van de groep van dezelfde biologische sekse. Binnen dit proces zullen kinderen een voorkeur krijgen voor kinderen van de eigen sekse, selectieve aandacht voor informatie die relevant is voor de eigen sekse en toegenomen interesse voor activiteiten die bij de eigen sekse passen (Martin & Ruble, 2004).

Ouders wordt in het interview gevraagd wat ze van bepaalde aspecten van deze genderontwikkeling vinden. Vinden ouders bijvoorbeeld dat kinderen voornamelijk met kinderen van hetzelfde geslacht moeten spelen? Of dat kinderen alleen een sport mogen beoefenen die als passend bij het eigen geslacht wordt beschouwd?

### **Afwijkende genderontwikkeling**

Tegenover 'normale' genderontwikkeling staat de afwijkende genderontwikkeling. Hierbij vertonen kinderen frequent gedrag dat niet conformeert met de biologische sekse van het kind. Er kan van een afwijkende genderontwikkeling gesproken worden wanneer een individu over langere tijd meer gedrag vertoont dat als passend wordt gezien bij de andere biologische sekse dan er gedrag wordt vertoond dat als passend wordt gezien bij de eigen biologische sekse (Van Beijsterveldt, Hudziak & Boomsma, 2006). Er wordt beoogd te meten of dat wat in de literatuur als 'afwijkend' gendergedrag benoemd wordt, overeenkomt met de opvatting die ouders hierover hanteren.

Twee casussen zullen aan respondenten worden voorgelegd. Hierin worden voorbeelden van cross-gendergedrag besproken. Dit is een afwijkende genderontwikkeling waarbij het kind een duidelijke voorkeur heeft om dingen te doen die passen bij het genderrolgedrag van de andere sekse (Ristori & Steensma, 2016). Een voorbeeld wordt geschetst waarbij sprake is van

een kind dat speelgedrag vertoont behorende bij het andere geslacht. Aan de respondent wordt de vraag voorgelegd of hier naar zijn/haar idee sprake is van afwijkend gendergedrag.

### **Resultaten**

#### **Begrip Gender**

Op de inleidende vraag of de respondent bekend is met het begrip gender en als dat zo is, wat het begrip volgens de respondent inhoudt, is door deze de meeste respondenten verwezen naar 'hoe iemand zich voelt' of naar 'het biologische geslacht' en de vraag of deze twee overeenkomen.

*'Ja, dat kan op, kan tweeledig zijn. Kan datgene zijn wat het, eh, moet maar zeggen, fysiek is of hoe de persoon zich voelt. Dat zijn twee verschillende dingen en nou ja, fysiek zijn, is, eh, ja, ons allen bekend, eh, geslacht en dat is op, vind ik, op biologische vlak. Niet zozeer hoe het eruit ziet, maar wel hoe het genetisch bepaald is. En, eh, geestelijk, ja, dat is net van hoe de persoon zichzelf voelt en dat is dan, eh, los van het biologische.'*

*'Je bent man of vrouw of alles wat daartussenin zit tegenwoordig denk ik. En volgens mij is gender of dat het gevoel klopt. Of jij je vrouw voelt en of dat fysiek ook zo is.'*

Twee respondenten verwijzen naar het actuele onderwerp van genderneutraliteit. Beide respondenten geven aan dat zij voornamelijk bekend zijn geraakt met het begrip genderneutraliteit doordat de media hier tegenwoordig veel aandacht aan besteedt.

*'Nou ja ik merk dat ik me er bewuster van ben dan de afgelopen paar jaren. Daarvoor was ik er eigenlijk niet zo mee bezig. Maar door alles wat er in de media en kranten... wordt er veel meer aandacht besteed en gevraagd voor gender. Voor mensen die genderneutraal benaderd willen worden.'*

Een van de respondenten heeft aangeven geen duidelijk beeld te hebben bij het begrip gender en het niet te kunnen omschrijven. In de meeste gevallen lijken respondenten op de hoogte te zijn van het begrip gender en maken eveneens een koppeling met de actualiteit van het onderwerp. Na een beeld te hebben geschetst bij het begrip gender is dieper ingegaan op de genderontwikkeling van het kind en de vraag waar volgens respondenten de grens ligt tussen een normale genderontwikkeling en een afwijkende genderontwikkeling.

#### **Genderontwikkeling**

## BELEVING VAN GENDERONTWIKKELING KINDEREN

Ouders hebben na de inleidende vragen vier vignetten voorgelegd gekregen. In twee vignetten wordt een kind met een normale genderontwikkeling beschreven. In beide casussen wordt een kind omschreven dat voorkeuren heeft voor activiteiten en/of handelingen die zowel als passend gezien worden bij het eigen geslacht als bij het andere geslacht. In beide casussen is er geen overduidelijke voorkeur voor één van de twee. Vervolgens is aan de ouders gevraagd wat zij van de geschetste situaties vinden en of er volgens hen sprake is van een normale of een afwijkende genderontwikkeling. Hieruit komt naar voren dat alle ouders beide casussen bestempelen als een normale genderontwikkeling. Een klein deel van de ouders plaatst echter kanttekeningen bij bepaalde activiteiten of handelingen, maar blijft van mening dat er nog sprake is van een normale genderontwikkeling.

*'Nou ja, als een tenger meisje wilt gaan, eh, gaan rugbyen, lijkt mij niet echt handig voor haar fysieke gestel en als nou een, eh, zware, stevige jongen wilt gaan balletdansen, lijkt me dat ook niet echt tactisch.'*

*'(...)maar dat wilt niet zeggen dat de vrouwelijk, noem het maar vrouwelijk gebouwde jongens niet, eh, zouden kunnen balletdansen en dat de, ja, klinkt misschien negatief, de potige meiden, de stevige meiden niet zouden kunnen rugbyen.'*

Op de vraag of het wenselijk is dat kinderen vooral spelen met kinderen van het eigen geslacht is iedereen het unaniem oneens.

*'Ik vind het niet. Vind ik niet nodig en ook niet wenselijk eigenlijk'*

*'Nee, dat vind ik niet. Mijn dochter kiest de ene keer hiervoor en dan daarvoor. Is maar net waar haar behoefte ligt op dat moment. Dus dat eh.. Nee.'*

Respondenten geven aan dat binnen een normale genderontwikkeling voor beide geslachten van jongen en meisje het spelen met zowel andere jongens als meisjes valt. Sommige respondenten geven eveneens aan dat het voordelig voor de ontwikkeling kan zijn om met kinderen van het beide geslacht om te gaan, met het oog op acceptatie en van elkaar leren.

*'I: Ehm, ja, zou u dan ook zeggen dat het misschien juist positief is voor de ontwikkeling van het kind om ook met jongens om te gaan?'*

*'R: Ja, want die hebben toch een andere, eh, ja, vaak toch wel een beetje een andere denkwijze en het is alleen maar goed om daar in mee te gaan.'*

Op de vraag of er sporten of activiteiten zijn die typisch voor jongens of meisjes bedoeld zijn geven sommige ouders aan dit niet te vinden. Volgens hen zijn alle sporten voor zowel jongens als meisjes. Veel ouders geven aan dat er niet typische jongens of meisjes sporten zijn maar erkennen wel een bepaalde voorstelling te hebben wat betreft sport en gender. Zo geven de meeste ouders aan dat de meeste fysieke, ruige sporten voor jongens/mannen zijn bedoeld. Echter, deze ouders benoemen ook dat zij hun dochter wel zullen ondersteunen, als zij deze sporten willen beoefenen.

*'Nou ja, als een, een tenger meisje wil gaan, eh, gaan rugbyen, lijkt mij niet echt handig voor haar fysieke gestel'  
'Eh, voor de rest zou ik geen enkel probleem hebben als mijn dochter wil gaan rugbyen'*

Anderzijds associëren de meeste ouders sierlijke sporten met meisjes, met name danssporten zoals ballet. Deze ouders geven echter wel aan hun zoon te ondersteunen als hij ook op ballet wil. Een paar ouders geeft daarnaast aan dat ze vroeger wel zouden hebben gezegd dat bepaalde sporten typisch voor jongens of voor meisjes zijn, maar dat hun beeld hierover in de loop der tijd veranderd is. Zo wordt gerefereerd naar de huidige populariteit van het vrouwenvoetbal. Eén respondent geeft aan dat zijn zus vroeger voetbalde en daardoor als 'man-wijf' werd bestempeld, terwijl vrouwenvoetbal tegenwoordig als normaal wordt beschouwd.

*'Ik zou het normaal vinden ook in deze tijd want je ziet ook steeds meer meisjes gaan op voetbal hè? Toen mijn zus 18 was, nee 12 was, ging ze zelfs als een van de eerste voetballen hè, dat was meteen het man-wijf zeg maar. En nu is dat gewoon heel normaal en ik denk over een paar jaar zal rugby misschien ook wel normaal zijn.'*

Ouders lijken zowel van jongens als meisjes te accepteren dat zij sporten beoefenen die naar hun mening in het verleden als genderspecifiek gezien werden.

*'Ik weet dat er ook jongens zijn die het doen en die doen het ook hartstikke goed. Maar ja, ik zou er toch wel twee keer over na moeten denken als mijn zoon zegt: dat ga ik doen, ja.' 'ik denk dat ik persoonlijk eerder al dan mijn partner zou zeggen van: nou, oke, probeer het een jaar als jij dat graag wil, ja.'*

Wat betreft de vraag of er kleding is typisch voor meisjes of voor jongens zijn drie groepen te onderscheiden. Ten eerste, de groep die van mening is dat er een verschil is tussen meisjes- of jongenskleding en dat bepaalde kleding tot een specifiek geslacht behoort. Daarnaast

is er een groep die overtuigd is dat vooral meisjeskleding, zoals rokjes en jurkjes, voor meisjes bedoeld is en niet voor jongens. Zij geven aan gekker op te kijken als een jongen in meisjeskleden loopt dan andersom. Volgens deze groep bestaat dus kleding specifiek voor meisjes, maar jongenskleding zou volgens hen ook (stoere) meisjeskleding kunnen zijn. Tot slot een groep die geen onderscheid maakt tussen meisjes- of jongenskleding. Van deze drie groepen was de tweede groep, die vooral bepaalde kleding voor meisjes benadrukte, het grootst.

*'Ik denk wel dat het in essentie een jurk of rok voor meisjes bedoeld. Terwijl andersom alle jongenskleden die mijn zoon in de kast heeft, zouden ook stoere meisjeskleden kunnen zijn. Dus het gaat wel een soort van een kant op.'*

Meermaals is het tijdens het interview voorgekomen dat ouders bij het beantwoorden van vragen gericht op de gendernorm beseffen dat ze bepaalde assumpties hanteren die ze niet per se als juiste assumpties zien. Dit heeft ze de kans gegeven daarop te reflecteren en een eigen mening daarover te vormen. Een aantal respondenten heeft dan ook een kritisch blik gedeeld op hun eigen assumpties betreffende gender en de genderontwikkeling.

*'Ja het is dubbel. Ik draag zelf ook make-up en de kinderen weten dat ik nooit zonder make-up de deur uit zou gaan. Daar ben ik me wel van bewust, dat ik denk hmm, wat voor signaal geef je daar dan weer mee af?'*

*'Eh, iets van boksen of zo vind ik eigenlijk echt wel voor jongens. Ik weet dat er ook meisjes zijn die het doen, maar dan zou ik persoonlijk als m'n dochter dat zou zeggen, eigenlijk wil je volgens mij niet, liever niet dat je kind dat doet, haha.' 'Maar ik denk dat ik dat wel een beetje zou, eh, afraden.' 'Uiteindelijk zou het wel mogen, ja, met frisse tegenzin.'*

Op de vraag of volgens de respondent handelingen gericht op het uiterlijk bestaan die typisch mannelijk of vrouwelijk zijn, is meer eensgestemd gereageerd. Alle respondenten hebben aangegeven dat make-up typisch voor meisjes/vrouwen bedoeld is. Sommige respondenten vinden dat mannen het niet zouden moeten dragen. Andere respondenten hebben aangegeven dat ze, ondanks dat ze van mening zijn dat mannen vrij zijn in de keuze om make-up te dragen, ze wel vreemd zouden opkijken. Wat betreft gender en uiterlijk in het geheel worden rokjes, jurkjes en make-up door het overgrote deel van de respondenten als typisch meisjesachtig en/of vrouwelijk gezien.

*'Ja make-up is typisch qua uiterlijk iets wat ik bij vrouwen vind horen.'*

## BELEVING VAN GENDERONTWIKKELING KINDEREN

*'Mannen kunnen ook make-up opdoen, ja. Daar kijk ik toch vreemd van op.'*

De antwoorden op de vraag naar beïnvloeding door maatschappij en media zijn ook vrij eensgezind. Respondenten geven aan de presentatie van mannen en vrouwen in de media nog traditioneel te vinden. Mannen worden volgens hen nog stoer en gespierd afgebeeld, waar vrouwen nog als dun en mooi worden afgebeeld. Echter wordt aangegeven dat wel een verandering zichtbaar is naar meer genderneutraliteit in de media. Daarentegen geven sommige respondenten aan dat de traditionele media overheerst en tegenbewegingen hier niet tegenop wegen.

*'Je hebt wel tegenbewegingen maar die wegen niet op. In deze maatschappij wil men aan de ene kant zelfverzekerdheid zien, maar aan de andere kant word je ontzettend in hokjes gezet.'*

Op de vraag of het belangrijk is dat kinderen zich aanpassen aan de maatschappelijke normen van mannen en vrouwen zijn twee reacties te onderscheiden. De ene groep respondenten geeft aan beïnvloed te worden door maatschappelijke normen en waarden en het belangrijk te vinden dat het kind zich hieraan aanpast. De andere groep geeft aan dit niet belangrijk te vinden, maar geeft wel aan zijn kind te willen beschermen tegen opvattingen van anderen.

*'Ik vind het niet belangrijk. Ik pas me zelf ook niet aan aan die normen. Dan hoeft mijn kind dat ook niet, maar ik ben wel teerhartig dat ik denk van oh ik wil mijn kind beschermen tegen mensen die niet zo ruimhartig denken.'*

Naast de media geven respondenten aan beïnvloed te worden door hun directe omgeving in hun opvattingen over gender wat betreft hun eigen kind. Een aantal respondenten geeft aan beïnvloed te zijn door hun eigen opvoeding.

*'ik ben zelf best wel beïnvloedbaar geweest als kind. Ik wilde altijd alles goed doen, ook voor m'n ouders en was veel bezig met mijn omgeving. Pas toen ik ging studeren en op mezelf woonde ben ik erachter gekomen dat er heel veel soorten mensen zijn. Je ziet vaak je eigen waardes terug, die je hebt ontwikkeld. Mijn vader is extreem van: 'ik wil jou wel accepteren, maar ik snap echt niet dat je homo bent. Maar ik vind het echt niet kunnen'. Ja, accepteer je het dan wel?! Ik vind het zo prachtig als je open kan staan voor de wereld. Anders houd je het zwart wit en wordt het alleen maar erger.'*

Daarnaast geven sommige respondenten aan dat ze het als onontkoombaar zien dat ze beïnvloed worden door hun directe omgeving. Ze vinden dat bepaalde mensen een invloed hebben op hun kind en daardoor ook indirect op henzelf.

*‘Wat ik zeg over oma met haar verkleedkist en, eh, en haar, eh, jurken. Als mijn zoon daar de jurken aan gaat trekken, ehm, thuis had ik dat niet zo snel gedaan.[...] Ik denk dat dat een stukje, eh, zij accepteerde dat en dan kunnen wij, ja, hard ertegenaan trappen, maar we kunnen het ook accepteren, want die jongen die wordt daar blij van {ja}, ja prima.’*

### **Afwijkende genderontwikkeling**

Als reactie op een casus waarin een jongen een sterke voorkeur heeft voor roze kleding, omgang met meisjes en spelen met poppen wordt dit door bijna alle respondenten als afwijkend gezien. De casus die een meisje omschrijft dat een sterke voorkeur heeft voor sporten die overwegend door mannen worden beoefend en tv-programma's kijkt met voornamelijk stoere, mannelijke karakters, wordt door de helft van de respondenten als afwijkend gezien. Een klein deel van de respondenten heeft aangegeven de casus afwijkend te vinden waarin een jongen wordt beschreven die geïnteresseerd is in zowel mannelijke als vrouwelijk activiteiten en handelingen. Hierbij is gewezen op het geslacht in de beschreven casus. Een jongen die zich meisjesachtig gedraagt beschreef de respondent eerder als afwijkend dan een meisje dat zich jongensachtig gedraagt. Of een bepaalde genderontwikkeling als afwijkend wordt beschouwd lijkt gekoppeld te worden aan het geslacht van het kind.

*‘Alsof ik het wel zou accepteren dat een meisje wat stoerder kan zijn maar als een jongen wat zachtaardiger is, wat meer feminine, zou ik meteen denken van huh dat is bijzonder.’*

Afsluitend is aan de respondenten gevraagd wanneer zij vinden dat er sprake is van afwijkend gendergedrag en wanneer van een afwijkende genderontwikkeling. Veel van de respondenten vonden dat dit verschil voornamelijk ligt in de frequentie en de exclusiviteit van het gedrag. Op het moment dat het afwijkende gendergedrag op regelmatige basis voorkomt en er nauwelijks gedrag tegenover staat wat bij de eigen gender hoort, spreken de respondenten over het algemeen van een afwijkende genderontwikkeling.

## BELEVING VAN GENDERONTWIKKELING KINDEREN

*'Hmm, nou ja, misschien als het, eh, eh, als een jongen of een meisje al, al, al vroeg echt volledig een voorkeur heeft voor alleen maar dingen van het andere geslacht, ja, en, en, en bijna afwijzend is naar dingen van zijn, die normaal bij zijn geslacht horen, of, eh, passen. Dan denk ik dat je, dat dat een afwijkende genderontwikkeling is.'*

*'Uiteraard, want hoe vaker, hoe frequenter de, het afwijkende gedrag zich, eh, in de tijdlijn voordoet, hoe, eh, afwijkender de tendens gaat zijn naar de ontwikkeling.'*

Daarbij geven zij aan dat het voornamelijk gaat om gedragingen die in het uiterlijk zijn terug te zien en niet zozeer om gedrag zoals omgang met kinderen van het andere geslacht of op een sport gaan die wordt bestempeld als bedoeld voor het andere geslacht.

Een paar respondenten geeft aan kritisch te staan tegenover de term 'afwijkend'. Zij geven aan dat ze dit negatief vinden klinken.

*'ja, nee ik vind afwijkende genderontwikkeling zo negatief klinken. Maar ik denk op het moment dat een kind beseft ik zit eigenlijk niet in het goede lichaam. Dan is er eigenlijk wel een afwijking.. dan gaat het anders dan normaal.'*

Een respondent geeft aan de term 'afwijkend' te koppelen aan een medische situatie.

*'Maar nogmaals, ik vind de term 'afwijkend' ... dat koppel ik meer aan medisch. Vriendin van me heeft een zoontje, dat is dus een jongetje waarschijnlijk want hij heeft een soort van penis maar maakt geen testosteron. Dat vind ik afwijkende genderontwikkeling.'*

Wanneer gekeken wordt naar bovenstaande resultaten lijkt voornamelijk de eenzijdigheid met betrekking tot gendernorm van jongens en meisjes veel aangehaald te worden. Daarnaast lijken ouders beïnvloed te worden door maatschappelijke normen en waarden en door hun directe omgeving. Het verschil tussen een normale en afwijkende genderontwikkeling lijkt te liggen in de frequentie en exclusiviteit van gedrag dat bij de andere gender past.

### Conclusie

De subvragen worden behandeld waarna er antwoord wordt gegeven op de centrale vraag in dit onderzoek.

### Beïnvloeding door Geldende Maatschappelijke Normen en Waarden

De vraag of ouders worden beïnvloed door de geldende maatschappelijke normen en waarden en daarmee de gestelde verwachting dat dit beïnvloedingsproces plaatsvindt, kan deels worden bevestigd. Ouders hebben aangegeven zich bewust te zijn van de maatschappelijke



normen en waarden, mede door de manier waarop mannen en vrouwen bijvoorbeeld in de media worden afgebeeld. Zij geven aan dit beeld te traditioneel te vinden en zijn van mening dat tegenbewegingen hier niet tegen opwegen. De vraag of daadwerkelijk beïnvloeding door geldende maatschappelijke waarden en normen plaatsvindt kan niet volledig worden bevestigd, omdat de helft van de ouders aangeeft dat zij vinden dat hun kind zich niet moet laten leiden door de maatschappelijke norm. Echter vrezen zij als ouder voor een bepaalde non-acceptatie van hun kind door de buitenwereld. Deze bevinding sluit ook aan bij de in de inleiding genoemde onderzoeken van Riley et al. (2011) en Russell & Van Campen (2011), waarbij de tweestrijd van ouders met betrekking tot voorkeuren en behoeften van hun eigen kind wordt geschetst. Enerzijds wil een ouder tegemoetkomen aan de voorkeuren van het kind, die wellicht afwijken van de heersende maatschappelijke normen en waarden. Anderzijds zijn ouders gedwongen om te gaan met maatschappelijke vooroordelen en zullen zij wellicht een gevoel van non-acceptatie ervaren.

Naast beïnvloeding door de maatschappij in het algemeen is gebleken is dat alle ouders binnen dit onderzoek hebben aangegeven beïnvloed te worden door hun directe omgeving. Daarbij geven ouders aan dat hun eigen opvoeding een rol heeft gespeeld in hun kijk op onderwerpen zoals gendernorm en genderontwikkeling. Deze bevinding is in overeenstemming met een conclusie binnen het onderzoek van Katz-Wise et al. (2016). Hier is aangetoond dat ouders beïnvloed worden door hun eigen achtergrond, opvoeding, (sub)cultuur en dergelijke.

### **Aspecten Gedefinieerd of Gekoppeld aan een Afwijkende Genderontwikkeling**

Op de vraag welke aspecten binnen de genderontwikkeling ouders definiëren of koppelen aan een afwijkende genderontwikkeling is uit dit onderzoek gebleken dat ouders voornamelijk op het aspect uiterlijk voorkomen en kleding een duidelijke grens trekken. Vrouwelijke/meisjesachtige kleding zoals rokjes en jurkjes, maar ook handelingen gericht op het uiterlijk, zoals het opdoen van make-up, koppelen ouders aan typisch vrouwelijk. Ouders hebben aangegeven vreemd op te kijken wanneer een jongen met meisjesachtige kleding loopt of make-up op doet. Daarnaast geven ouders aan zich bewust te zijn van het gegeven dat ze een voorstelling hebben bij het beoefenen van sporten door jongens en meisjes. Zo associëren zij sierlijke sporten met meisjes en ruige/stoere sporten met jongens. Bij beide thema's is een duidelijke eenzijdigheid zichtbaar met betrekking tot gendernorm van jongens en meisjes. Een jongensachtig meisje lijkt eerder sociaal geaccepteerd te worden dan een meisjesachtige jongen.

### **De Beleving van Ouders met Betrekking tot Genderontwikkeling van Hun Kind**

Met het beantwoorden van de subvragen kan de onderzoeksvraag worden beantwoord. Geprobeerd is zicht te krijgen op de beleving van ouders op de genderontwikkeling van hun kind. Hierbij is onderzocht wanneer ouders een situatie als normale genderontwikkeling en wanneer als afwijkende genderontwikkeling bestempelen. Gebleken is dat wanneer een jongen een sterke voorkeur heeft voor activiteiten en handelingen die als passend bij meisjes wordt gezien alle ouders dit als afwijkend bestempelen. Wanneer het een meisje betreft met een sterke voorkeur voor jongensachtige activiteiten geeft de helft van de respondenten aan dit afwijkend te vinden. Eveneens sluit bovenstaande uitkomst aan bij het onderzoek van Riley et al. (2013) waarin gesteld wordt dat ouders berusten in de assumptie dat kinderen van de mannelijke biologische sekse zich naar de genderrol van jongens dienen te gedragen en kinderen van de vrouwelijke biologische sekse zich naar de genderrol van meisjes dienen te gedragen. Echter is uit dit huidige onderzoek gebleken dat er sprake is van een bepaalde eenzijdigheid met betrekking tot gendernorm en geslacht.

Een belangrijk aspect in dit onderzoek is de vraag wanneer volgens ouders sprake is van afwijkend gendergedrag en wanneer van een afwijkende genderontwikkeling. Frequentie en exclusiviteit in de gedragingen van het kind zijn volgens ouders de belangrijkste factoren binnen dit onderscheid. Bovenstaande bevinding sluit aan bij het onderzoek van Van Beijsterveldt et al. (2006), waarin gesteld wordt dat van afwijkend gedrag gesproken kan worden als een individu over een langere tijd meer gedrag vertoont dat als passend wordt gezien bij de andere biologische sekse dan bij de eigen biologische sekse.

Gedurende dit onderzoek is uit interviews met een aantal ouders gebleken dat zij in staat zijn een kritische blik op zichzelf te richten. Zo wordt door ouders opgemerkt dat ze bepaalde assumpties met betrekking tot genderontwikkeling hanteren, maar dat zij zich beseffen dat deze assumpties niet altijd de juiste zijn. Bovenstaande bevindingen contrasteren met de verwachting dat ouders niet altijd een juiste zelfreflectie vertonen en met het onderzoek van Freeman (2007) waarin gesteld wordt dat ouders zichzelf coulant achten ten opzichte van genderafwijkend gedrag, terwijl hun kinderen het daar niet mee eens zijn.

Kortom, ten eerste kan geconcludeerd worden dat er geen grote verschillen zitten in de beleving van de verschillende ouders met betrekking tot de genderontwikkeling van hun kind. Ten tweede lijkt de kijk op genderontwikkeling op veel vlakken een groei door te maken, terwijl

op andere vlakken, zoals media nog vooruitgang te behalen valt. Ten derde zijn de verwachtingen wat betreft het beïnvloedingsproces door maatschappelijke normen en waarden deels bevestigd. Eveneens is bevestigd dat dat ouders berusten in de assumptie dat kinderen van de mannelijke biologische sekse zich naar de genderrol van jongens dienen te gedragen en kinderen van de vrouwelijke biologische sekse zich naar de genderrol van meisjes dienen te gedragen. Dit onderzoek heeft aangetoond dat deze assumpties voornamelijk gelden als het een 'meisjesachtige-jongen' betreft. Tegen de verwachting in hebben ouders een kritische blik en zelfreflectie getoond.

### Discussie

Dit kwalitatieve onderzoek naar de beleving van ouders op de genderontwikkeling van hun kind is met 10 respondenten kleinschalig van aard. Bij vervolgonderzoek zou de generaliseerbaarheid van het onderzoek tegemoet gekomen kunnen worden door een grotere steekproef te hanteren. Daarnaast is bij dit onderzoek gebruik gemaakt van een gemakssteekproef waardoor het onderzoek niet representatief is. Door in het vervolg een aselechte steekproef te hanteren wordt de mogelijkheid tot generalisatie van het onderzoek verhoogd. Aangezien er gebruik is gemaakt van een gemakssteekproef uit de kenniskring van de onderzoekers zijn mogelijk op een aantal punten sociaal gewenste antwoorden gegeven.

### Literatuurlijst

- Blackstone, A. M. (2003). Gender roles and society. In J. R. Miller, R. M. Lerner, & L. B. Schiamberg (Eds.), *Human ecology: An encyclopedia of children, families, communities, and environments* (pp. 335-338). Santa Barbara, CA: ABC-CLIO.
- Boeije, H. (2016). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en doen*. Amsterdam, Nederland: Boom Uitgevers.
- Caudwell, J. (2012). [Transgender] young men: Gendered subjectivities and the physically active body. *Sport, Education and Society*, 19, 398-414. doi:10.1080/13573322.2012.672320
- Dessens, A., & Cohen-Kettenis, P. (2004). Problemen op het gebied van de genderidentiteit en

- genderrol. *Kind & Adolescent Praktijk*, 3, 65-72. doi:10.1007/BF03059513
- Freeman, N. K. (2007). Preschoolers' perceptions of gender appropriate toys and their parents' beliefs about genderized behaviors: Miscommunication, mixed messages, or hidden truths? *Early Childhood Education Journal*, 34, 357-366. doi:10.1007/s10643-006-0123-x
- Hegedus, J. (2009). *When a daughter becomes a son: Parents' acceptance of their transgender children* (Unpublished doctoral dissertation). Alliant International University, San Francisco, CA.
- Hill, D. B., & Menvielle, E. (2009). "You have to give them a place where they feel protected and safe and loved": The views of parents who have gender-variant children and adolescents. *Journal of LGBT Youth*, 6, 243-271. doi:10.1080/19361650903013527
- Kane, E. W. (2006). "No way my boys are going to be like that!": Parents' responses to children's gender nonconformity. *Gender & Society*, 20, 149-176. doi:10.1177/0891243205284276
- Kane, E. W. (2012). *The gender trap: Parents and the pitfalls of raising boys and girls*. New York, NY: New York University Press.
- Katz-Wise, S. L., Rosario, M., & Tsappis, M. (2016). LGBT youth and family acceptance. *Pediatric Clinics of North America*, 63, 2-12. doi:10.1016/j.pcl.2016.07.005
- Lugones, M. (2007). Heterosexualism and the colonial/modern gender system. *Hypatia*, 22, 186-219. doi:10.1111/j.1527-2001.2007.tb01156.x
- Martin, C. L., & Ruble, D. (2004). Children's search for gender cues: Cognitive perspectives on gender development. *Current Directions in Psychological Science*, 13, 67-70. doi:10.1111/j.0963-7214.2004.00276.x
- McHale, S. M., Crouter, A. C., & Whiteman, S. D. (2003). The family contexts of gender development in childhood and adolescence. *Social Development*, 12, 125-148. doi:10.1111/1467-9507.00225
- Meadow, T. (2011). "Deep down where the music plays": How parents account for childhood gender variance. *Sexualities*, 14, 725-747. doi:10.1177/1363460711420463
- Meyer-Bahlburg, H. F. (2019). "Diagnosing" gender? Categorizing gender-identity variants in the anthropocene. *Archives of Sexual Behavior*, 1, 1-9. doi:10.1007/s10508-018-1349-6
- Oakley, A. (2016). *Sex, gender and society*. London, England: Routledge.

- Pulerwitz, J., & Barker, G. (2007). Measuring attitudes toward gender norms among young men in Brazil: Development and psychometric evaluation of the GEM scale. *Men and Masculinities, 10*, 322-338. doi:10.1177/1097184X06298778
- Rahilly, E. P. (2014). The gender binary meets the gender-variant child: Parents' negotiations with childhood gender variance. *Gender & Society, 29*, 338-361. doi:10.1177/0891243214563069
- Riley, E. A., Sitharthan, G., Clemson, L., & Diamond M. (2011). The needs of gender-variant children and their parents: A parent survey. *International Journal of Sexual Health, 23*, 181-195. doi:10.1080/19317611.2011.593932
- Riley, E. A., Sitharthan, G., Clemson, L., & Diamond, M. (2013). Recognising the needs of gender-variant children and their parents. *Sexuality, Society and Learning, 13*, 644-659. doi:10.1080/14681811.2013.796287
- Riley, E. A., Sitharthan, G., Clemson, L., & Diamond, M. (2013). Surviving a gender variant childhood: The views of transgender adults on the needs of gender variant children and their parents. *Journal of Sex and Marital Therapy, 39*, 241-262. doi:10.1080/0092623X.2011.628439
- Ristori, J., & Steensma, T. D. (2016). Gender dysphoria in childhood. *International Review of Psychiatry, 28*, 13-20. doi:10.3109/09540261.2015.1115754
- Russell, S. T., & Van Campen, K. (2011). Diversity and inclusion in youth development: What we can learn from marginalized young people. *Journal of Youth Development, 6*, 94-106. doi:10.5195/jyd.2011.177
- Saguy, A. C., & Williams, J. A. (2019). Reimagining gender: Gender neutrality in the news. *Signs: Journal of Women in Culture and Society, 44*, 465-489. doi:10.1086/699369
- Sansfaçon, A. P., Robichaud, M., & Dumais-Michaud, A. (2015). The experience of parents who support their children's gender variance. *Journal of LGBT Youth, 12*, 39-63. doi:10.1080/19361653.2014.935555
- Schoenberg, N., & Ravdal, H. (2000). Using vignettes in awareness and attitudinal research. *International Journal of Social Research Methodology, 3*, 63-74. doi:10.1080/136455700294932
- Simons, L. K., Leibowitz, S. F., & Hidalgo, M. A. (2014). Understanding gender variance in

children and adolescents. *Pediatric Annals*, 43, 126-131. doi:10.3928/00904481-20140522-07

Steensma, T. D., McGuire, J. K., Kreukels, B. P., Beekman, A. J., & Cohen-Kettenis, P. T. (2013). Factors associated with desistence and persistence of childhood gender dysphoria: A quantitative follow-up study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 52, 582-590. doi:10.1016/j.jaac.2013.03.016

Van Beijsterveldt, C. E. M., Hudziak, J. J., & Boomsma, D.I. (2006). Genetic and environmental influences on cross-gender behavior and relation to behavior problems: A study of dutch twins at ages 7 and 10 years. *Archives of Sexual Behavior*, 35, 647-658. doi:10.1007/s10508-006-9072-0